

NORGES SOPP- OG NYTTEVEKSTFORBUND
Frederik A. Dahlsvei 20
1430 Ås

PRØVE FOR SOPPSAKKYNDIGE
PENSUMLISTE 2015

Liste over de slekter og arter kandidatene må kjenne

Basidiomycota (Stilksporesopper)

Skivesopper

<i>AGARICUS</i>	- SJAMPINJONGER
<i>A. arvensis</i>	- åkersjampinjong
<i>A. augustus</i>	- kongesjampinjong
<i>A. campestris</i>	- beitesjampinjong
<i>A. sylvicola</i>	- snøballsjampinjong
<i>A. sylvaticus</i>	- blodsjampinjong
<i>A. xanthodermus</i>	- giftsjampinjong
<i>AMANITA</i>	- FLUESOPPER
<i>A. muscaria</i> var. <i>muscaria</i>	- rød fluesopp
<i>A. muscaria</i> var. <i>regalis</i>	- brun fluesopp
<i>A. pantherina</i>	- panterfluesopp
<i>A. phalloides</i>	- grønn fluesopp
<i>A. porphyria</i>	- svartringfluesopp
<i>A. rubescens</i>	- rødneende fluesopp
<i>A. vaginata</i> -gruppen	- kamfluesopper
<i>A. virosa</i>	- hvit fluesopp
<i>AMPULLOCLITOCYBE</i>	
<i>A. (Clitocybe) clavipes</i>	- klubbetraktsopp
<i>ARMILLARIA</i>	- HONNINGSOPPER
<i>CALOCYBE</i>	
<i>C. gambosa</i>	- vårfagerhatt
<i>CHLOROPHYLLUM</i>	- RØDNEENDE PARASOLLSOPPER
<i>C. rhacodes</i>	- rødneende parasollsopp
<i>CHROOGOMPHUS</i>	
<i>C. rutilus</i>	- rabarbrasopp
<i>CLITOCYBE</i>	- TRAKTSOPPER
<i>C. (Lyophyllum) connata</i>	- hvit knippesopp
<i>C. nebularis</i>	- puddertraktsopp
<i>C. odora</i>	- grønn anistraktsopp
<i>CLITOPILUS</i>	- MELSOPPER
<i>C. prunulus</i>	- melsopp
<i>COPRINOPSIS</i>	- LURVEBLEKKSOPPER
<i>C. atramentaria</i>	- grå blekksopp

<i>COPRINUS</i>	- SKJELLBLEKKSOPPER
<i>C. comatus</i>	- matblekksopp
<i>CORTINARIUS</i>	- SLØRSOPPER
<i>C. armillatus</i>	- rødbelteslørsopp
<i>C. camphoratus</i>	- blåkjøttbukkesopp
<i>C. (Rozites) caperatus</i>	- rimsopp
<i>C. rubellus (=speciosissimus)</i>	- spiss giftslørsopp
<i>C. traganus</i>	- brunkjøttbukkesopp
<i>ENTOLOMA</i>	- RØDSPORESOPPER
<i>E. sinuatum</i>	- giftrødspore
<i>GALERINA</i>	- KLOKKEHATTER
<i>GOMPHIDIUS</i>	- SLEIPSOPPER
<i>G. glutinosus</i>	- sleipsopp
<i>HEBELOMA</i>	- REDDIKSOPPER
<i>HYGROCYBE</i>	- ENGVOKSSOPPER
<i>H. conica</i>	- kjeglevokssopp
<i>H. pratensis</i>	- engvokssopp
<i>H. punicea</i>	- skarlagenvokssopp
<i>HYGROPHOROPSIS</i>	- NARREKANTARELLER
<i>H. aurantiaca</i>	- falsk kantarell
<i>HYGROPHORUS</i>	- SKOGVOKSSOPPER
<i>H. agathosmus</i>	- duftvokssopp
<i>H. camarophyllus</i>	- sotvokssopp
<i>H. erubescens</i>	- rødflekkvokssopp
<i>H. olivaceoalbus</i>	- olivenbrun vokssopp
<i>HYPHOLOMA</i>	- SVOVELSOPPER
<i>H. capnoides</i>	- svovelsopp
<i>INOCYBE</i>	- TREVLESOPPER
<i>KUEHNEROMYCES</i>	
<i>K. mutabilis</i>	- stubbeskjellsopp
<i>LACCARIA</i>	- LAKSSOPPER
<i>LACTARIUS</i>	- RISKE
<i>L. deliciosus</i> }	- furumatriske}
<i>L. deterrimus</i> }	- granmatriske}
<i>L. helvus</i>	- lakrisriske
<i>L. necator</i>	- svartriske
<i>L. rufus</i>	- rødbrun pepperriske
<i>L. torminosus (inkl. pubescens)</i>	- skjeggriske
<i>L. trivialis</i>	- hulriske
<i>L. volemus</i>	- mandelriske

<i>LEPISTA</i>	- RIDDERHATTER
<i>L. nuda</i>	- blå ridderhatt
<i>MACROLEPIOTA</i>	- STORPARASOLLSOPPER
<i>M. procera</i>	- stor parasollsopp
<i>MARASMIUS</i>	- SEIGSOPPER
<i>M. oreades</i>	- nelliksopp
<i>PAXILLUS</i>	- PLUGGSOPPER
<i>P. involutus</i>	- pluggsopp
<i>PHOLIOTA</i>	- SKJELLSOPPER
<i>P. squarrosa</i>	- raspskjellsopp
<i>PLUTEUS</i>	- SKJERMSOPPER
<i>P. cervinus</i>	- skjermesopp
<i>RUSSULA</i>	- KREMLER
<i>R. aeruginea</i>	- grønnkremle
<i>R. claroflava</i>	- mild gulkremle
<i>R. decolorans</i>	- gulrød kremle
<i>R. emetica</i>	- giftkremle
<i>STROPHARIA</i>	- KRAGESOPPER
<i>S. aeruginosa</i>	- irrgrønn kragesopp
<i>S. hornemannii</i>	- stor kragesopp
<i>TAPINELLA</i>	
<i>T. atrotomentosa</i>	- fløyelspluggsopp
<i>TRICHOLOMA</i>	- MUSSERONGER
<i>T. aestuans</i>	- bitter riddermusserong
<i>T. columbetta</i>	- silkemusserong
<i>T. equestre</i>	- riddermusserong
<i>T. fulvum</i>	- bjørkemusserong
<i>T. inamoenum</i>	- stankmusserong
<i>T. portentosum</i>	- gråmusserong
<i>T. saponaceum</i>	- såpemusserong
<i>T. stiparophyllum (=album)</i>	- reddikmusserong
<i>T. sulphureum</i>	- svovelmusserong
<i>T. virgatum</i>	- gallemusserong
<i>TRICHOLOMOPSIS</i>	- STUBBEMUSSERONGER
<i>T. decora</i>	- brungul stubbemusserong
<i>T. rutilans</i>	- rød stubbemusserong

Rørsopper

<i>BOLETUS</i>	- STEINSOPPER
<i>B. edulis</i>	- steinsopp
<i>B. luridiformis</i>	- blodrørsopp
<i>B. luridus</i>	- ildrørsopp
<i>B. pinophilus</i>	- rødbrun steinsopp
<i>CHALCIPORUS</i>	- PEPPERRØRSOPPER
<i>C. piperatus</i>	- pepperrørsopp
<i>LECCINUM</i>	- SKRUBBER
<i>L. albostipitatum</i> }	- ospeskrubb }
<i>L. versipelle</i> }	- rødskrubb }
<i>L. scabrum</i>	- brunskrubb
<i>L. variicolor</i>	- svartskrubb
<i>SUILLUS</i>	- KUSOPPER
<i>S. bovinus</i>	- seig kusopp
<i>S. grevillei</i>	- lerkesopp
<i>S. luteus</i>	- smørsopp
<i>S. variegatus</i>	- sandsopp
<i>TYLOPILUS</i>	
<i>T. felleus</i>	- gallerørsopp
<i>XEROCOMUS</i>	- FLØYELSRØRSOPPER
<i>X. badius</i>	- svartbrun rørsopp
<i>X. chrysenteron</i>	- ruterørsopp
<i>X. ferrugineus</i>	- fløyelsrørsopp

Poresopper

<i>ALBATRELLUS</i>	- FÅRESOPPER
<i>A. confluens</i>	- franskbrødsopp
<i>A. ovinus</i>	- fåresopp

Piggsopper

<i>HYDNUM</i>	- MATPIGGSOPPER
<i>H. repandum</i>	- blek piggsopp
<i>H. rufescens</i>	- rødgul piggsopp
<i>SARCODON</i>	- STORPIGGER
<i>S. imbricatus</i>)	- granskjellpigg)
<i>S. squamosus</i>)	- furuskjellpigg)

Kantareller, trompetsopper, korallsopper, klubbesopper

<i>CANTHARELLUS</i>	- KANTARELLER
<i>C. cibarius</i>	- kantarell
<i>CRATERELLUS</i>	- TROMPETSOPPER
<i>C. cornucopioides</i>	- svart trompetsopp
<i>C. lutescens</i>	- gul trompetsopp
<i>C. tubaeformis</i>	- traktkantarell
<i>RAMARIA</i>	- KORALLSOPPER
<i>CLAVARIADELPHUS</i>	- KLUBBESOPPER

Røysopper

<i>BOVISTA</i>	- EGGRØYKSOPPER
<i>LYCOPERDON</i>	- RØYKSOPPER
<i>SCLERODERMA</i>	- POTETRØYKSOPPER

Ascomycetes (Sekksporesopper)

<i>GYROMITRA</i>	- TROLLMORKLER
<i>G. esculenta</i>	- sandmorkel
<i>G. infula</i>	- bispelue
<i>HELVELLA</i>	- HØSTMORKLER
<i>H. lacunosa</i>	- mørk høstmorkel
<i>MORCHELLA</i>	- EKTE MORKLER
<i>PEZIZA</i>	- BEGERSOPPER

Alminnelige bemerkninger

1. Det kreves sikker angivelse av navn på de arter og slekter som er oppført på pensumlisten. Det er tilstrekkelig med norske navn. En } betegner at disse artene kan kandidaten slå sammen til en.
2. Kandidaten skal kunne angi hva som kjennetegner alle de oppførte slekter og arter.
3. Det kreves sikkert kjennskap til matnyttighet, eventuelt giftighet hos artene (slektene) i listen, og de viktigste trekk i forgiftningsforløpet for de farligste artene.

Spesielle bemerkninger

Agaricus

Her legges særlig vekt på kjennskap til slektskarakterene. Det kan være vanskelig å skille de enkelte arter innen slekten sjampinjong. Kandidaten skal kjenne til at vi har arter som gulner og arter som rødner ved berøring og gjennomskjæring. Det er ønskelig med et kjennskap til artene som er oppført i listen. Det kreves imidlertid sikkert kjennskap til de spesielle karakterene som giftsjampinjong har. Kandidaten må spesielt vite hva som skiller sjampinjonger fra fluesopper og kragesopper.

Amanita

Det kreves særlig godt kjennskap til slektskarakterene - spesielt i forhold til sjampinjonger. Kandidaten skal vite at kamfluesoppene og *A. erubescens* er noe giftige i rå tilstand. Det kreves kjennskap til forløpet av giftvirkningene av *A. phalloides* og *A. virosa*. Det er ønskelig med kjennskap til *A. mappa* (gul fluesopp), og at denne kan ha hvit form.

Armillaria

Kandidaten skal vite at vi har flere arter av honningsopp og at disse kan fremkalle giftvirkninger om de spises rå eller utilstrekkelig varmebehandlet. Honningsopper betraktes som giftig.

Calocybe

Det kreves teoretisk kjennskap til *C. gambosa* og dens dobbeltgjengere: *Melanoleuca strictipes* (sommermunkehatt) og *Inocybe erubescens* (vårtrevlesopp) og *Entoloma sinuatum* (giftrødspore).

Clitocybe

Kandidaten skal ha kjennskap til at noen sopper utvikler blåsyre. Man skal dessuten ha teoretisk kjennskap til at det finnes små, farlige hvite traktsopper som *C. rivulosa* (lumsk traktsopp). *Clitocybe (Lyophyllum) connata* (hvit knippesopp) er nå i slekten traktsopp, og klubbetraktsopp er flyttet til slekten *Ampulloclitocybe*.

Chlorophyllum/Macrolepiota

Kandidaten skal kjenne til at de store parasollsoppene, rødne parasollsopp og stor parasollsopp tilhører to forskjellige slekter.

Coprinopsis/Coprinus

Kandidaten skal ha kjennskap til giftvirkningen av *Coprinopsis atramentaria* (grå blekksopp) og at denne bør unngås som matsopp. Dessuten hvordan *Coprinus comatus* (matblekksopp) bør stelles og oppbevares.

Cortinarius

Kandidaten skal vite at det finnes dødelig giftige slørsopper: *C. rubellus* (= *speciosissimus*) og *C. orellanus* (butt giftslørsopp). Den soppakkyndige bør vite at flere slørsopper kan spises, men på grunn av de store vanskene med å kjenne artene fra hverandre, skal den sakkyndige følge den praksis ikke å anbefale slørsopper til mat.

Kandidaten skal vite at rimsopp tidl. *Rozites caperatus* nå føres til *Cortinarius*. Ingen slørsopper er matsopp med unntak av rimsopp.

Entoloma

Alle *Entoloma*-arter skal vrakes. Kandidaten skal vite at *E. sinuatum* (giftrødspore) lett kan forveksles med spiselige musseronger.

Galerina

Kandidaten skal ha kjennskap til *Galerina marginata* (flatklokkehatt) og at denne kan forveksles med stubbe-skjellsopp.

Hygrophorus/Hygrocybe

Det kreves kjennskap til slektskarakterene, samt at arter som svartner eller slike som lukter og smaker vondt ikke brukes.

Hypholoma

Kandidaten skal ha kjennskap til *H. fasciculare* (besk svovelsopp).

Inocybe

Kandidaten skal ha teoretisk kjennskap til slekten og vite at mange arter er farlig giftige.

Lactarius

Det kreves spesiell kjennskap til *L. helvus*, da denne har lite og vannklar melkesaft, ikke skarp smak, og allikevel er giftig. Kandidaten skal vite at visse skarpe risikoer kan spises etter avkoking.

Det er ønskelig at kandidaten kjenner en eller flere av følgende arter i tillegg til de som er nevnt foran:

- L. piperatus* (hvit pepperriske)
- L. scrobiculatus* (svovelriske)
- L. repraesentaneus* (fiolett svovelriske)
- L. vellereus* (lodden hvitriske)

Lepista

En må vite at *L. nuda* lett kan forveksles med flere blå slør-sopper, for eksempel bukkesoppene.

Paxillus

En skal vite at *P. involutus* kan forårsake dødsfall pga sterk allergisk virkning.

Russula

Det kreves spesielt godt kjennskap til slektskarakterene. Dessuten skal kandidaten vite at alle milde røde arter er spiselige. Kandidaten skal være oppmerksom på at innblandinger av fluesopper (grønn, rød) og brune musseronger kan forekomme i kurver med kremler.

Tricholoma

Utenom de nevnte arter kreves sikker vraking av hvite, gulhvite og brune musseronger. Det kreves kjennskap til *T. aestuans* og *T. sulphureum* og at disse kan forveksles med riddermusserong, og at *T. virgatum* kan forveksles med gråmusserong samt at den giftige *T. filamentosum=pardinum* (pantermusserong) forekommer i Norge. Nyere forskning og rapporter (2001, 2009) om dødsfall pga forholdsvis store inntak av *T. equestre*, fører til at vi vraker denne som matsopp.

Rørsopper

De nevnte artene må kunnes. Det kreves teoretisk kjennskap til *Boletus satanas* (satansopp) som har røde rørmunnings og mild smak. Den er kjent i Sør-Sverige og i Danmark og kan dukke opp hos oss. I Norge i dag gjelder regelen: Alle rørsopper som smaker mildt er spiselige. Kandidaten skal vite at flere blir syke av å spise *Leccinum albostipitatum*, *L. versipelle* og *L. variicolor* om disse spises rå eller utilstrekkelig varmebehandlet.

Piggsopper

Det kreves sikker vraking av alle brune eller harde piggsopper.

Korallsopper, klubbesopper

Bare tykkstilkete arter av korallsopp brukes, og det skal advares mot eldre eksemplarer. Artskunnskap er her av mindre betydning, men kandidaten skal i det minste ha et teoretisk kjennskap til *Ramaria formosa* (giftkorallsopp), og *R. pallida* (blek korallsopp).

Røysopper

Det kreves kjennskap til slektene *Bovista*, *Lycoperdon* og *Scleroderma*. Artskunnskap er unødvendig. Det kreves kjennskap til at alle røysopper er spiselige bare så lenge de er hvite inni og at potetrøysoppene er giftige. Kandidaten må også være oppmerksom på forvekslingsmuligheten med unge, hvite fluesopper.

Ascomycota*Gyromitra*

Det kreves kjennskap til giftigheten av *G. esculenta* (sandmorkel) og hvilke forholdsregler som må utvises dersom den spises (avkoking, tørking).

DYRKETE ELLER IMPORTERTE SOPPER

Det er ønskelig at kandidaten kjenner til de vanligste dyrkede og/eller importerte soppene som forekommer til salgs i forretninger:

Agaricus bisporus (dyrket sjampinjong)

Det finnes flere former av denne bl.a. de med brune, svakt skjullet hatt og at forretningene bruker ulike navn på disse.

Auricularia-arter (geléører)

Disse markedsføres oftest som "Black fungus" og «Black mushroom».

Lentinus edodes (shiitake)

Morchella conica (spissmorkel)

Pleurotus ostreatus (blågrå østerssopp)

Denne markedsføres ofte som østerssopp/"Pleosopp"

KONTROLL AV SOPP TIL PRIVAT KONSUM

Bare spiselige arter av god kvalitet som står i pensumlisten til "Prøve for soppakkyndige", og/eller i "Normlisten" bør frambyes til konsum, og bare de artene som kontrolløren sikkert kjenner.

NSNFs retningslinjer for arbeid på soppkontroll skal følges.